

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แยกตามหัวข้อต่อไปนี้

1. บริบทการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดอุทัยธานี
2. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.1 ความหมายของคุณภาพการศึกษา
 - 2.2 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3 แนวคิดและหลักการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.4 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.5 กฎกระทรวงว่าด้วย ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 - 2.6 มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ใช้ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก
3. เทคนิคเดลฟาย
 - 3.1 ความหมายของเทคนิคเดลฟาย
 - 3.2 ความเป็นมาของเทคนิคเดลฟาย
 - 3.3 ประเภทของเทคนิคเดลฟาย
 - 3.4 การพิจารณาหัวข้อที่จะศึกษา
 - 3.5 การเลือกผู้เชี่ยวชาญ
 - 3.6 ข้อดีข้อเสียของเทคนิคเดลฟาย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
5. กรอบความคิดในการวิจัย

บริบทการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดอุทัยธานี

จังหวัดอุทัยธานี จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญสายอาชีพ และการศึกษานอกโรงเรียนมีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลเมือง 5 แห่ง สังกัดเอกชน 8 แห่ง สังกัดกรมศาสนา 3 แห่ง และสังกัดกรมอาชีวศึกษา 4 แห่ง และสถานศึกษาศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. 2548 : 1) ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐาน

ปริมาณงานในความรับผิดชอบ

1. จำนวนนักเรียน	48,250 คน
1.1 ระดับก่อนประถมศึกษา	6,531 คน
อนุบาล 1	3,323 คน
อนุบาล 2	3,208 คน
1.2 ระดับประถมศึกษา	23,969 คน
ประถมศึกษาปีที่ 1	3,552 คน
ประถมศึกษาปีที่ 2	3,925 คน
ประถมศึกษาปีที่ 3	4,177 คน
ประถมศึกษาปีที่ 4	4,223 คน
ประถมศึกษาปีที่ 5	4,076 คน
ประถมศึกษาปีที่ 6	4,016 คน
1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	13,108 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 1	4,442 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 2	4,552 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 3	4,114 คน
1.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	4,642 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 4	1,695 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 5	1,449 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 6	1,498 คน
2. บุคลากร	
2.1 จำนวนบุคลากร 3,519 คน จำแนกประเภทดังนี้	
ข้าราชการครูในสถานศึกษา	3,084 คน

ข้าราชการครูไม่สังกัดสถานศึกษา	31 คน
ข้าราชการพลเรือนสามัญ	111 คน
ครูอัตราจ้าง	80 คน
ศึกษานิเทศก์	54 คน
ลูกจ้างประจำ	139 คน
ลูกจ้างชั่วคราว	20 คน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี มีโรงเรียนในสังกัด และโรงเรียนเอกชน ที่อยู่ในความรับผิดชอบ จัดการศึกษา ในระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

3.1 โรงเรียนในสังกัดที่เป็นเอกเทศ	252 โรงเรียน
3.2 โรงเรียนในสังกัดที่เป็นโรงเรียนสาขา	19 โรงเรียน
3.3 โรงเรียนเอกชน	9 โรงเรียน
รวมทั้งสิ้น	280 โรงเรียน

4. ประเภทโรงเรียนตามนโยบาย

4.1 โรงเรียนพื้นที่พิเศษ	10 โรงเรียน
4.2 โรงเรียนในฝัน	8 โรงเรียน
4.3 โรงเรียนสองภาษา	1 โรงเรียน
4.4 โรงเรียนวิถีพุทธ	13 โรงเรียน
4.5 โรงเรียนเพื่อนเด็ก	3 โรงเรียน
4.6 โรงเรียนแกนนำสิ่งแวดล้อม	9 โรงเรียน

5. ขนาดโรงเรียน

ปีการศึกษา 2548 ตามข้อมูล 10 มิถุนายน 2548 มีข้อมูลจำแนกตามขนาด โรงเรียนทุกระดับชั้นรวม 271 โรงเรียน ดังนี้

ขนาด 1 (นักเรียน 1 – 120 คน)	จำนวน 146 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 53.87
ขนาด 2 (นักเรียน 121 – 300 คน)	จำนวน 85 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 31.36
ขนาด 3 (นักเรียน 301 – 600 คน)	จำนวน 28 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10.33
ขนาด 4 (นักเรียน 601 – 900 คน)	จำนวน 5 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.85
ขนาด 5 (นักเรียน 901 – 1200 คน)	จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.11
ขนาด 6 (นักเรียน 1201 – 1500 คน)	จำนวน 1 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 0.37
ขนาด 7 (นักเรียน 1501 คนขึ้นไป)	จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.11

6. ระดับการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี มีโรงเรียนที่เปิดสอน จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้

- 6.1 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 โรงเรียน
- 6.2 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 202 โรงเรียน
- 6.3 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 53 โรงเรียน
- 6.4 เปิดสอนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 21 โรงเรียน

7. การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนปีการศึกษา 2548 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี สามารถเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ร้อยละ 99

7.1 จำนวนนักเรียนเข้าชั้น (ปีการศึกษา 2547) มีนักเรียนเข้าชั้น 473 คน คิดเป็นร้อยละ 1.82 แยกเป็น

ระดับประถมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	จำนวน 4,564 คน	เข้าชั้น	255 คน	ร้อยละ 0.97
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 4,262 คน	เข้าชั้น	35 คน	ร้อยละ 0.19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	จำนวน 4,159 คน	เข้าชั้น	35 คน	ร้อยละ 0.13
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	จำนวน 4,286 คน	เข้าชั้น	50 คน	ร้อยละ 0.19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	จำนวน 4,547 คน	เข้าชั้น	54 คน	ร้อยละ 0.21
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	จำนวน 4,408 คน	เข้าชั้น	29 คน	ร้อยละ 0.11

จำนวนนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2547 เหลือร้อยละ ดังนี้

- ระดับประถมศึกษา จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 0.24
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 2.57

7.2 จำนวนนักเรียนที่ศึกษาต่อ (ในปีการศึกษา 2547) มีนักเรียนที่เรียนจบ ในปีการศึกษา 2547 และเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ดังนี้

- นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4333 คน เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 4216 คน คิดเป็นร้อยละ 86

- นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3620 คน เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ 2915 คน คิดเป็นร้อยละ 80

ตารางที่ 2.1 ผลการดำเนินงานด้านความเสมอภาค

ลำดับ	ตัวชี้วัด	ปัจจุบัน	เป้าหมาย	ระดับชาติ
1	อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา	73	80	91.94
2	อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา	99	100	92.86
3	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	86	100	84.32
4	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	33	60	51.61

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี (2548 : 5)

ตารางที่ 2.2 ผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (GAT) ปี 2546

ลำดับ	ตัวชี้วัด	ปัจจุบัน	เป้าหมาย	ระดับชาติ
1	ภาษาไทย ป. 3	53.61	60	51.81
2	คณิตศาสตร์ ป. 3	54.26	60	52.27
3	ภาษาไทย ป. 6	51.34	60	50.63
4	คณิตศาสตร์ ป.6	50.02	60	49.98
5	ภาษาอังกฤษ ป. 6	46.98	60	47.40
6	ภาษาไทย ม. 3	45.84	60	46.65
7	คณิตศาสตร์ ม. 3	37.72	60	39.08
8.	ภาษาอังกฤษ ม. 3	42.79	60	45.33

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี (2548 : 5)

การประกันคุณภาพการศึกษา

1. ความหมายของคุณภาพการศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2538 : 189) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ว่า คือ ลักษณะของความคิดที่เป็นไปในทางที่ต้องการ นำปรารถนา น่าพอใจ ของบุคคลและสิ่งของ

บอมการ์ท (Baumgart.1987 : 66 – 67) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษา ไว้ว่าเป็นรูปแบบของความเป็นเลิศ หรือสิ่งที่ดีกว่าสภาวะเป็นปกติ ที่ได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดย

การกระทำให้เกิดคุณภาพอย่างเป็นระบบมีแบบแผน

เกษม วัฒนชัย (2546 : 1 – 2) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ว่า คือ ลักษณะของความดีเลิศ และสิ่งที่ทำให้ดีขึ้นเป็นข้อกำหนดอันพึงประสงค์แปลงเป็นสิ่งที่สามารถวัดได้ และเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน

เข้มทอง สิริแสงเลิศ (2540 : 30) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ว่า เป็น คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้ 3 ด้าน คือ ด้านมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้ให้บริการทางการศึกษา และด้านความต้องการของผู้รับบริการ และได้อธิบายต่อไปอีกว่า คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคุณภาพตามเป้าหมายของผู้ให้บริการได้แก่ประสิทธิภาพของกระบวนการลงทุนคุณภาพความต้องการของผู้รับบริการ ที่ประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้จ้างวาน และสังคม

บารอสกี และลอว์ตัน (Barlosky & Lawton.อ้างถึงใน สุวิมล ราชชนบริบาล. 2541 : 24) ได้ให้ความหมายคุณภาพการศึกษาไว้ว่า คือ กระบวนการที่ทำให้เกิดการประเมินผลว่า ผลของการทำงานนั้นตรงกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งมีส่วนทำให้สมาชิกในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทำงานในอนาคตของตนเอง โดยใช้ความรู้แนวคิดและเครื่องมือชีวิตต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร

จากการศึกษาพอสรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษาหมายถึงคุณลักษณะไปในทิศทาง ที่ถูกต้อง ได้ผลตรงตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้และสร้างความพึงพอใจให้ผู้รับบริการ

2. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

เข้มทอง สิริแสงเลิศ (2540) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า เป็นระบบบริการงานของโรงเรียน สามารถบรรลุถึงมาตรฐานคุณภาพที่ได้กำหนดไว้ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้ให้บริการเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพ ระบบดังกล่าว คือ ระบบวางแผน ควบคุมคุณภาพ ทบทวน และปรับปรุงการปฏิบัติงาน

สุพจน์ เอียงอุญชร (2540 : 12) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า เป็นกิจกรรมหรือการปฏิบัติในการจัดการศึกษา หากได้ดำเนินการตามระบบแผนที่วางไว้มีคุณภาพ ตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ไพบุลย์ เปานิธิ (2543 : 15) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่าเป็น กิจกรรมหรือการปฏิบัติกิจกรรมที่มีแบบแผน และเป็นระบบที่โปรแกรมวิชาหน่วยงานหรือสถาบัน

ได้ดำเนินงานตามแผน และระบบที่กำหนด เพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน
ปรัชญาพันธกิจ และจุดมุ่งหมายที่กำหนด สร้างความพึงพอใจให้ผู้รับบริการ

กษมา วรรณ ณ อุทธยา (2541 : 16) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า
เพื่อให้มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะบรรลุจุดหมายที่สำคัญเด็ก ได้รับการพัฒนาที่สมดุลทั้ง
ร่างกายจิตใจ และสติปัญญา อย่างน้อยในระดับพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคนพึงได้รับ และมีโอกาส
พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน

อุทุมพร จามรمان (2541 : 1-2) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า
การประกันคุณภาพการศึกษาหมายถึง การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพภายใน และ
ภายนอกแล้วตัดสินตามเกณฑ์ ดังนี้

1. การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) การระบุความชัดเจนในวัตถุประสงค์
และเป้าหมายตลอดจนวิธีปฏิบัติงาน หรือให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ
2. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ดำเนินตามแผนได้อย่างรัดกุมทุกขั้นตอน
3. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) เป็นการตรวจสอบคุณภาพภายในตนเอง
ตามเกณฑ์หน่วยงานที่กำหนดขึ้น ส่วนการตรวจสอบคุณภาพภายนอก เป็นการตรวจสอบโดย
หน่วยงานหรือกลุ่มภายนอกตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น
4. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้เพื่อตัด
สินใจเกี่ยวกับคุณภาพของผลผลิต หรือการบริการของหน่วยงานตามเกณฑ์ที่กำหนดจากการศึกษา
สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบการควบคุมการตรวจสอบตัดสินคุณภาพ
ตามเกณฑ์ที่กำหนดในระบบการประกันคุณภาพ ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่มีการตรวจตรวจสอบมาตรฐาน
การปฏิบัติ มีการตัดสินว่างานบรรลุเกณฑ์หรือไม่

3. แนวคิดและหลักการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้กำหนดว่า การประกันคุณภาพการ
ศึกษาเป็นวิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติ หรือแนวดำเนินงานในการจัดการศึกษาเป็นหลัก
ประกันว่านักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นที่ยอมรับของสังคม การประกันคุณภาพ
การศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) คือกระบวนการ หรือแนว
ปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ กำหนดมาตรฐานการผลิต บังคับ กระบวนการพัฒนาเข้าสู่
มาตรฐานทางการศึกษา พัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ และผู้บริหารการ
ศึกษา ที่สนับสนุนปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention)

คือ กระบวนการ หรือแนวปฏิบัติในการดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา และการทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเป็นการติดตามตรวจสอบ (Internal Audit) และการติดตามตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (External Audit)

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา (Accreditation) การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในภาพรวม หรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (Total Quality Education)

4. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามีอยู่ด้วยกันหลายระบบ จากการค้นคว้างานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ พบว่า มีนักวิชาการได้จำแนกระบบการประกันคุณภาพการศึกษาไว้หลายอย่าง ซึ่งเป็นระบบสากล และการนำเอาระบบประกันคุณภาพมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษานั้น จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ตรวจสอบถึงความเหมาะสมของแต่ละระบบ มีความน่าเชื่อถือสามารถตรวจสอบได้ และระบบที่เป็นสากลนั้นจากการค้นคว้างานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ มีดังนี้

4.1 ระบบ ISO 9000 (International Organization for Standardization)

ระบบ (ISO) เป็นชุดของมาตรฐานคุณภาพที่พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1987 กำหนดคุณภาพ โดยเป็นแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งระบบประกันคุณภาพสินค้าและบริการ (Product and Service) ในประเทศที่พัฒนาแล้วกำหนดเป็นมาตรฐานให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการ แต่ยังไม่สมบูรณ์ พ.ศ. 2522 องค์การมาตรฐานระหว่างประเทศ (International Organization for Standardization) ใช้ชื่อย่อว่า (ISO) เป็นหน่วยงานสากลมีหน้าที่กำหนดและปรับมาตรฐานนานาชาติ เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ได้ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันจัดตั้งคณะกรรมการทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ (Technical Committee ISO/TC 176 on Quality Assurance) ดำเนินการจัดทำระบบคุณภาพมาตรฐาน จากแนวทางมาตรฐานของ (BS 5750) ของประเทศอังกฤษประกาศใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ.2530 ใช้ชื่อว่า มาตรฐาน (ISO 9000) ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ยอมรับมากกว่า 100 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยปรับเป็นมาตรฐาน โดยใช้ชื่อย่อว่า (มอก. ISO 9000) ในปี พ.ศ.2534 (Rothey, 1978 : 19)

ตารางที่ 2.3 แสดงตัวอย่างชื่อมาตรฐาน ISO 9000

ประเทศ	ชื่อมาตรฐาน
ออสเตรเลีย	AS 3900
จีน	GB/T 10300
เดนมาร์ก	DS/EN 29000
ฝรั่งเศส	NF X 50 – 121
เยอรมนี	DIN ISO 9000
อิตาลี	UN /EN 29000
อังกฤษ	BS EN ISO 9000
สหรัฐอเมริกา	ANIS/ASQCQ 90
สหภาพยุโรป	EN 29000
ไทย	TIS/ISO 9000

ที่มา : ไพบุลย์ จิตรานนท์ 2544 : 21

โรเธอรี่ (Rothery.1993 : 19) อธิบายโครงสร้างของระบบมาตรฐานคุณภาพ (ISO 9000) ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

1. คำนิยามและความหมายโดยใช้รหัส (ISO 8402) เป็นเอกสารรวมคำนิยาม และความหมายของคำที่จะใช้อธิบายส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบคุณภาพได้
2. แนวทางการเลือกใช้การบริหารคุณภาพ และการประกันคุณภาพใช้รหัส (ISO 9000) เป็นเอกสารอธิบายแนวทางการเลือก การบริหารคุณภาพ และการประกันคุณภาพแต่ละรูปแบบ โดยอธิบายแนวคิดที่สำคัญในระบบคุณภาพเรื่องที่ผู้บริหารต้องการทราบเกี่ยวกับระบบคุณภาพ และคำแนะนำการใช้ในแต่ละรูปแบบ
3. เอกสารอธิบายระบบการบริหารคุณภาพและข้อกำหนดต่าง ๆ ในระบบคุณภาพกับแนวทางการนำไปใช้ โดยใช้รหัสว่า (ISO 9004) เป็นข้อกำหนดในอนุกรมมาตรฐานอื่น ๆ เป็นเอกสารกับผู้รับบริการจึงไม่มีใบรับรองการประกันคุณภาพ
4. ระบบการประกันคุณภาพที่มีการออกใบรับรอง จะใช้รหัสว่า (ISO 9001, ISO 9002, ISO 9003, ISO 9004 สิ่งแวดล้อม) มี 4 รูปแบบเฉพาะ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทของกิจกรรมที่ต้องวิเคราะห์ประเด็นปัญหาว่า จะใช้วิธีแก้ปัญหายังไงจึงจะถูกต้องที่สุดเก็บรวบรวม

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาแต่ละประเด็นสรุปข้อมูลให้ชัดเจน การขอใบรับรองการประกันคุณภาพระบบ (ISO9000) เป็นระบบที่การศึกษานิยมใช้มากที่สุดระบบหนึ่ง เพราะเป็นระบบที่ว่าด้วยระบบบริหารคุณภาพ หรือกล่าวได้ว่าองค์กรหรือหน่วยงานใช้เป็นระบบประกันคุณภาพ มีการบริหารงาน และการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพโดยมุ่งเน้นระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ คู่มือ การควบคุม มีขั้นตอนและการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีระบบการตรวจสอบและประเมินผลภายในองค์กรเอง และจากองค์กรภายนอกด้วย สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในอุตสาหกรรมการผลิต (Production industry) และ อุตสาหกรรมการบริการ (Service industry) ซึ่งครอบคลุมการศึกษาฝึกอบรม (Education training) โดยมหาวิทยาลัยแห่งโวลเวอร์แฮมตัน (University of Wolverhampton) ประเทศอังกฤษเป็นสถาบันแห่งแรกที่จัดตั้งระบบประกันคุณภาพการศึกษา ได้รับการรับรองมาตรฐาน ระบบ (ISO 9000) ครอบคลุมทุกกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

4.2 ระบบ TQM (Total Quality Management)

ระบบ (TQM) เป็นระบบที่ใช้จัดการระบบองค์กรทั้งระบบ โดยมีความเป็นมาตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ยุดิลงนักสถิติชาวอเมริกัน เดมมิง (Dr. W. Edwards Deming) ได้นำทฤษฎีการจัดองค์กรแบบใหม่ “การควบคุมคุณภาพทั่วทั้งองค์กร” (Total Quality Management) ให้ความช่วยเหลือการอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้า และบริการให้มีคุณภาพความหมายของ (TQM) แบ่งออกได้หลายองค์ประกอบดังนี้

4.2.1 การทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ

4.2.2 กิจกรรมในหน่วยงานมีผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมทางธุรกิจมุ่งสนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ แต่คุณภาพทางการศึกษาลูกค้าคือผู้เรียน และผู้ปกครอง

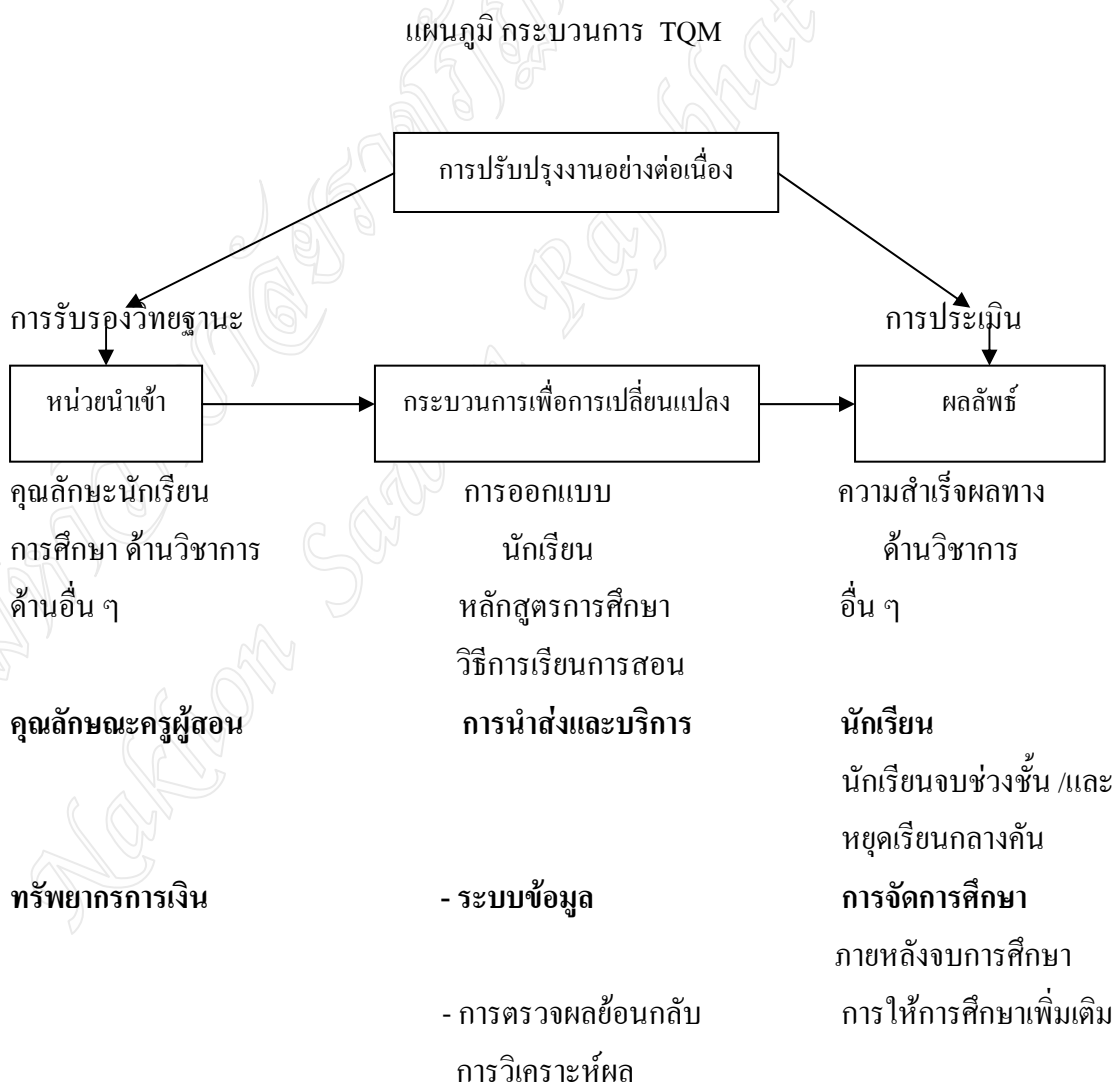
แนวความคิดของระบบ TQM

การนำแนวความคิดของระบบ (TQM) มาผสมผสานกันในการจัดการ เพื่อให้องค์กรมีผลสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างมั่นคงตลอดไป และมีการปรับปรุงคุณภาพทุกกิจกรรมขององค์กรอย่างต่อเนื่องประกอบด้วยองค์ประกอบ 12 ประการ

1. สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า (Customer satisfaction)
2. จริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม (Business ethics responsibility)
3. การพัฒนามนุษย์อย่างต่อเนื่อง (Human resource development)
4. การร่วมมือร่วมใจกันทำงาน (Total participation)
5. ให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงาน (Process orientation)

6. คิดถึงลูกค้าก่อนสิ่งอื่นใด (Next process is customer)
7. ทุกอย่างตั้งอยู่บนความจริง (Management by fact)
8. ป้องกันปัญหาและไม่ให้เกิดและแก้ที่สาเหตุ (Preventive action)
9. ใช้สถิติเข้าช่วย (Statistical methods)
10. วิเคราะห์ปัญหาด้วยแผนภูมิ (The parrot principle)
11. ใช้วงจร เดมมิง PDCA. (Plan, Do, Check, Act)
12. ปรับปรุงมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา (Improving standard)

แกนสำคัญของระบบ (TQM) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต และผู้บริโภคส่วนสำคัญอยู่ที่การจัดการที่จำเป็นสำหรับระบบเครื่องมือ และทีมงาน (อุทุมพร จามรมาน. 2545 :38)

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนภูมิกระบวนการ TQM ในเชิงระบบที่ประยุกต์ใช้กับสถานศึกษา

ที่มา : ไพบูลย์ เจนจิตรานนท์ (2544 : 30)

4.3 ระบบ QC (Quality Control)

จูราน (Juran, 1988 : 35) ได้กล่าวถึงระบบ QC หรือ ระบบควบคุมคุณภาพว่าเป็นระบบที่ได้พัฒนาขึ้นในประเทศญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในยุคฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในด้านการผลิตและการสื่อสารโทรคมนาคมซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารแบบควบคุมคุณภาพ

แนวคิดการบริหารแบบควบคุมคุณภาพ

1. สมาชิกทุกคนในองค์กรต้องมีจิตสำนึกในการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยอาศัยหลักการปฏิบัติงาน นำมาวิเคราะห์เป็นขั้นตอนแบบวิทยาศาสตร์เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริง แล้วจึงแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

2. เป็นระบบยึดหลักการทำงานที่ก้าวหน้า ต้องแก้ปัญหาอยู่เสมอ

2. คุณภาพที่จะเกิดขึ้นได้ต้องสร้าง และสอดแทรกเข้าไปอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงาน มิใช่เป็นการตรวจสอบ

ขั้นตอนการดำเนินงานคุณภาพตามระบบควบคุมคุณภาพ (QC)

1. ระดมสมองเพื่อกำหนดข้อปัญหา

2. เลือกหัวข้อปัญหาดตรงกันแต่ละเรื่องประเด็นปัญหา

1. วิเคราะห์ประเด็นปัญหาวางแผนแก้ปัญหาที่อยู่บนพื้นฐานที่เป็นไปได้

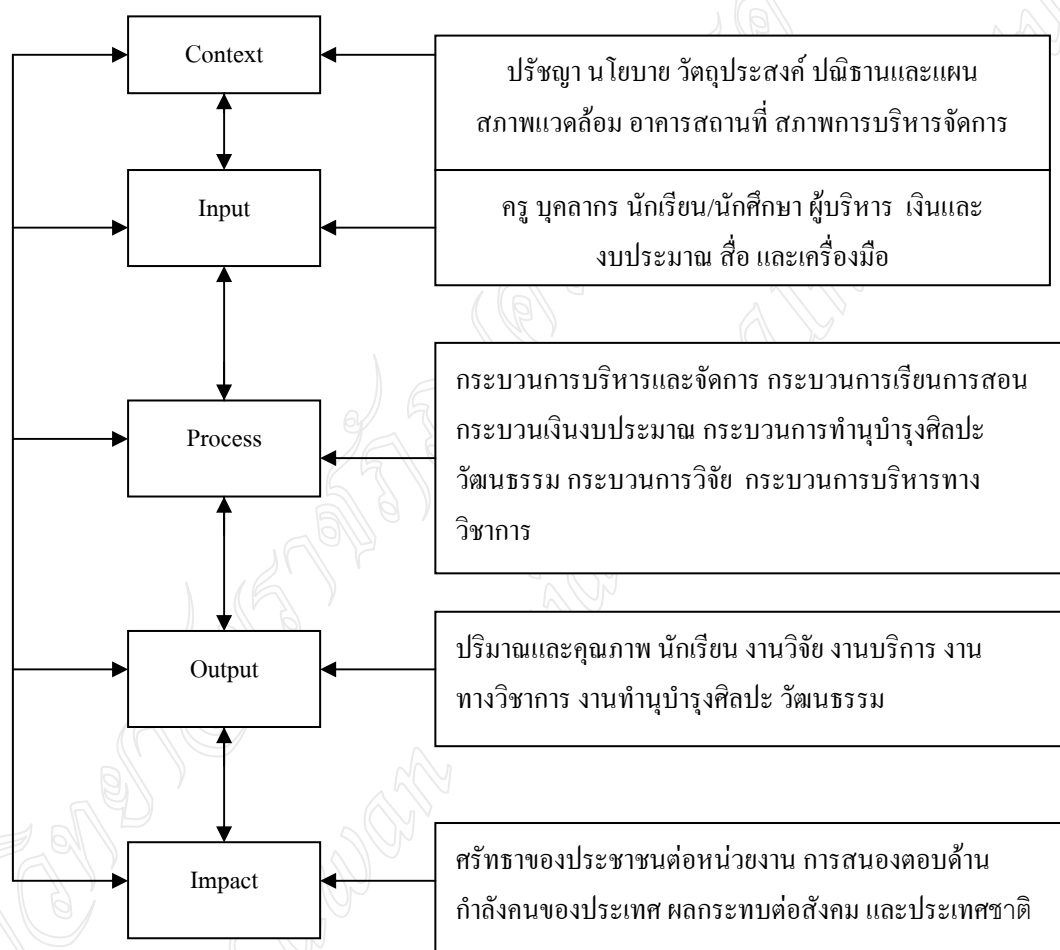
2. เตรียมการและนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาไปสู่การจัดการ

3. นำวิธีการแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ

4. ติดตามผลการแก้ปัญหา

4.4 ระบบ CIPDI

ระบบ (CIPDI) มีชื่อเต็มว่า (Context, Input, Process, Output, Impact) ซึ่งหมายถึงการประเมินด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 5 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านการดำเนินการด้านผลผลิตด้านผลกระทบ

ภาพที่ 2.2 ระบบ Context Input Process Output Impact

ที่มา : อุทุมพร จามรมาน (2545 : 43)

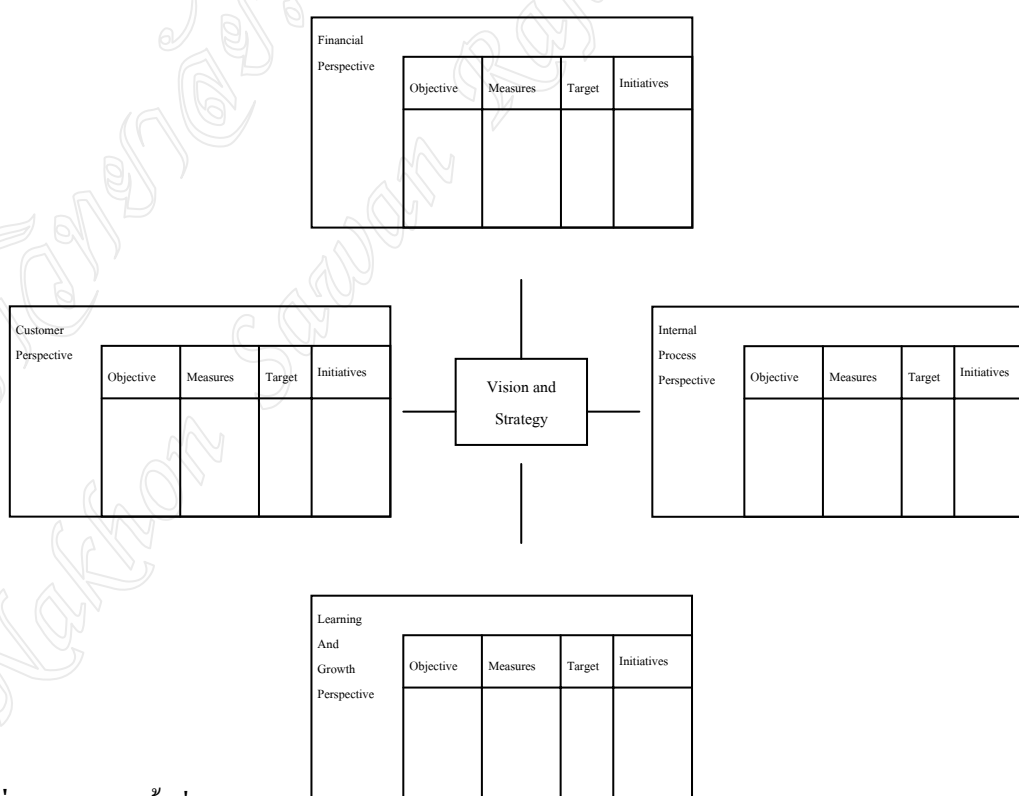
4.5 ระบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard)

ระบบดุลยภาพ มีจุดเริ่ม จาก โรเบิร์ตแคปแลน และเดวิดทอร์ตัน (Robert Kaplan and David Norton) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ทั้งสองได้สำรวจตลาดหุ้นของอเมริกา ประสบปัญหาในปี ค.ศ.1987 พบว่าองค์กรส่วนใหญ่นิยมใช้ตัววัดทางการเงินเป็นหลัก ซึ่งการวัดทางการเงินนั้นเป็นการวัดอดีตเหตุการณ์ผ่านไประยะเวลาหนึ่งทั้งสองจึงได้เสนอแนวคิดในเรื่องการประเมินผลองค์กรให้พิจารณา (Perspectives) ซึ่งประกอบด้วย มุมมองลูกค้า (Customer Perspective) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective)

ปัจจุบัน ระบบคุณภาพได้พัฒนาเป็นเครื่องมือในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการบริหารช่วยทำให้องค์กรมุ่งเน้นถึงความสำคัญกับกลยุทธ์ขององค์กรมากขึ้น และหน่วยงานทางราชการได้นำหลักการในเรื่อง 4 มุมมอง ระบบคุณภาพมาดัดแปลงเป็นเครื่องมือการประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ เป็นมิติ 4 ด้าน (พสุ เดชะรินทร์, 2546 : 1 – 11)

แนวคิดการนำระบบคุณภาพมาใช้ในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือทางการวัดนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) โดยอาศัยการวัดและการประเมิน (Measurement) ทำให้องค์กรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมุ่งเน้นในสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จ (Alignment and focused) เนื่องจากปัจจุบันพบว่า จุดอ่อนของการบริหารการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ที่การวางแผนจึงได้นำแนวทางการประเมินคุณภาพของระบบคุณภาพมาใช้ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น มุมมอง 4 ด้าน ดังนี้ 1). มุมมองด้านการเงิน 2). มุมมองด้านลูกค้า 3) มุมมองด้านกระบวนการภายใน 4). มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา

มุมมองสี่ด้าน Balanced Scorecard

ภาพที่ 2.3 มุมมองทั้งสี่ด้านของระบบคุณภาพ

ที่มา : พสุ เดชะรินทร์ (2546 : 25)

โดยแต่ละมุมมองมี 4 องค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1

1. วัตถุประสงค์ (Objectives) หมายถึงสิ่งที่องค์กรต้องการที่อยากจะบรรลุ หรือไปให้ถึง โดยแยกเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญภายใต้มุมมองด้านการเงิน ซึ่งสถานศึกษาอาจเรียกมุมมองด้านทรัพยากร และงบประมาณ (Budget and Resource Perspective) เช่น..

1.1 การมีทรัพยากรที่เพียงพอ

1.2 การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

1.3 โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากร และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการ
ศึกษาอย่างถูกต้อง และเป็นธรรม

2. วัตถุประสงค์ที่สำคัญภายใต้มุมมองด้านลูกค้า คือ นักเรียน เช่น

2.1 ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

2.2 นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

2.3 มีความสุข ปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน

2.4 มีความรักชาติ รักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย

2.5 มีศักยภาพ สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

2.6 มีคุณภาพและคุณธรรม

2.7 มีความสามารถและสนใจในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.8 ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

2.9 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

2.10 มีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐาน สมศ.

3. วัตถุประสงค์ที่สำคัญภายใต้มุมมองด้านกระบวนการภายใน เช่น.

3.1 สร้างเครือข่ายประชาคมเพื่อการจัดบริการ และระดมทรัพยากรทางการ
ศึกษา

3.2 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.3 พัฒนาโรงเรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และ
วัฒนธรรม ชุมชนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.5 มีสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและตรงตามความ
ต้องการ

- 3.6 มีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
- 3.7 เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร
- 3.8 สร้างความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมของเครือข่าย
- 3.9 เพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการของสำนักงาน
- 4. วัตถุประสงค์สำคัญภายใต้มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา เช่น.
 - 3.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญและกำลังใจ
 - 3.2 มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - 4.3 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 - 4.4 มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ
 - 4.5 อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานเพียงพอและทันสมัย
 - 4.6 การพัฒนาสารสนเทศที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ครอบคลุม รวดเร็ว

องค์ประกอบที่ 2

ตัวชี้วัด (Measures or : Key Performance Indicators) ได้แก่ ตัวชี้วัดของวัตถุประสงค์ในแต่ละด้าน ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือในการบ่งชี้ว่าองค์กรบรรลุ วัตถุประสงค์ในแต่ละด้าน หรือไม่ ตัวอย่าง เช่น

2.1 ตัวชี้วัดในมุมมองนักเรียน (ลูกค้า)

- 2.1.1 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาก่อนจบชั้นประถมศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ศึกษาต่อ
- 2.1.2 ร้อยละของประชากรวัยเรียนที่มีอายุอย่างเข้าปีที่ 7 ได้เข้าเรียนชั้น ป. 1
- 2.1.3 ร้อยละของประชากรวัยเรียนที่ได้รับการบริการการศึกษา
- 2.1.4 ร้อยละของนักเรียนที่ออกกลางคัน

2.2 ตัวชี้วัดในมุมมองกระบวนการภายใน

- 2.2.1 ร้อยละของครูที่จัดการศึกษาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
- 2.2.2 ร้อยละของเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาตามระดับมาตรฐาน
- 2.2.3 ร้อยละของครูที่ใช้รูปแบบ และเทคนิคการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 ตัวชี้วัดในมุมมองกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา

- 2.3.1 ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผ่านเกณฑ์การประเมินผลมาตรฐานวิชาชีพ

2.3.2 ร้อยละของบุคลากรที่ใช้ ICT เพื่อบริหารและการเรียนรู้

5. 2.3.3 ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้เรียน และผู้ปกครอง ที่มีต่อ
โรงเรียน

6. 2.3.4 ร้อยละของครูที่มีวุฒิตรงตามสาขาวิชาที่สอน

2.4 ตัวชี้วัดในมุมมองทางการเงิน

7. 2.4.1 ร้อยละของงบประมาณที่ได้รับจริงเทียบกับแผน

8. 2.4.2 ร้อยละของทรัพยากรทางการศึกษาโรงเรียนได้รับตามเกณฑ์มาตรฐาน

9. 2.4.3 ร้อยละของเงินนอกงบประมาณที่เบิกจ่ายทั้งหมด

10. 2.4.4 ร้อยละของค่าใช้จ่ายในการผลิตผู้เรียนต่อหัวเกินมาตรฐาน

11.

องค์ประกอบที่ 3

เป้าหมาย (Target) หมายถึง ตัวเลขที่องค์กรต้องการ จะบรรลุ ของตัวชี้วัดแต่ละ
ประการ เช่น มุมมองด้านลูกค้า (นักเรียน)

ตัวชี้วัด ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับการศึกษาระดับพื้นฐานที่ศึกษาต่อ

เป้าหมาย : การศึกษาภาคบังคับ 100 การศึกษาระดับพื้นฐาน 80%

มุมมองด้านกระบวนการภายใน

ตัวชี้วัด ร้อยละของครูที่ใช้รูปแบบ และเทคนิคการจัดเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ

เป้าหมาย 60%

มุมมองด้านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา

ตัวชี้วัด ร้อยละของครูที่มีวุฒิตรงตามสาขาวิชาที่สอน

เป้าหมาย 70%

มุมมองด้านการเงิน

ตัวชี้วัด ร้อยละของทรัพยากรทางการศึกษาที่โรงเรียนได้รับตามเกณฑ์มาตรฐาน

เป้าหมาย 80 %

องค์ประกอบที่ 4

ความคิดริเริ่ม หรือสิ่งที่จะทำมุมมองภายใน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดขึ้น โดย
ขั้นนี้เป็นเพียงแผนโครงการ หรือ กิจกรรมเบื้องต้นที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งเป็น
สิ่งใหม่หรือไม่เคยทำมาก่อนถ้าทำแล้วจะทำให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้นั้น
ยังไม่ได้ลงไปรายละเอียดถึงขั้นของแผนปฏิบัติการ (Action Plan) แต่เป็นเพียงสิ่งที่สถานศึกษา

มีความคิดที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย

สรุประบบคุณภาพ จากกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

ระบบคุณภาพ เป็นเครื่องมือทางการจัดการที่ประกอบด้วย การประเมินผล วิเคราะห์และนำไปสู่การปฏิบัติช่วยทำให้มั่นใจว่า กลยุทธ์ที่กำหนดไว้สามารถที่จะนำไปสู่การปฏิบัติถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทั้งองค์กร เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้บริหารเห็นภาพรวมทั้งองค์กรจากมุมมองต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและมุ่งเน้นในสิ่งสำคัญและเป็นเครื่องมือในการรายงาน (Reporting Tool) ที่เชื่อมกับกลยุทธ์ขององค์กร

5 กฎกระทรวงว่าด้วย ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การกำกับดูแลสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาข้อมูลหลักฐานที่ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรฐานหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งทดลองระบบหลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด โดยผ่านความคิดเห็นจากผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ศึกษาพิเศษ นักวิชาการทุกสังกัด นำเสนอคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา และคณะกรรมการบริหารคุณภาพ และวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาเห็นชอบแล้วจึงกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.2546 : 35)

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดใน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

- (1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- (2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

- (3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- (4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- (5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- (6) การประเมินคุณภาพการศึกษาประจำปี
- (7) รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- (8) การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาการดำเนินงานตามวรรคสอง ให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

1. หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1.1 ให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1.2 ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) กำหนดแนวทาง และวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

(2) กำกับติดตาม และให้ความเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

(3) เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1.3 ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศ ที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1.4 ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.5 ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

(1) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และ ความความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

(2) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่องชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(3) กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชาหรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ วัดผลประเมินผล การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และกำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

(4) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) กำหนดบทบาทหน้าที่แนวทางให้ บิดามารดา ผู้ปกครองและบุคลากรในสถานศึกษา

(6) กำหนดการจัดการงบประมาณการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ

1.6 ให้สถานศึกษา ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งมีการกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.7 ให้คณะบุคคลตามข้อ 2.2 (3) ดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนและรายงานการดำเนินงานแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้ใช้วิธีการที่หลากหลายเหมาะสม อาทิ เช่น การสังเกตพฤติกรรมกระบวนการทำงาน การจัดการเรียนการสอน การสอบสัมภาษณ์ และการพิจารณาหลักฐานร่องรอยการปฏิบัติงาน ตัวอย่างผลงาน แฟ้มสะสมงาน ตลอดจนการใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบวัดมาตรฐาน เป็นต้น

1.8 ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคน ในทุกระดับช่วงชั้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

1.9 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมหลักฐานข้อมูล และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามข้อ. 2.8 เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

1.10 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานระดับจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุนร่วมดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

(1) จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

(2) จัดให้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ในวิชาแกนหลักของสถานศึกษาร่วมกันเป็นรายปี / รายภาค

(3) จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

(4) กำกับ ดูแลติดตามและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่การศึกษา

(5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

(6) ประสานการระดมทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริมพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

(7) จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

(8) ประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษา ของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ๆ ที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

(9) ดำเนินการประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย และพัฒนาการศึกษา

(10) ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และทำงานด้านการศึกษา

(11) ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะ สำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษา

(12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจกรรมภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้ เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นที่มอบหมาย

6. มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2548 : 3) ได้กล่าวถึงมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นกรอบการประกันคุณภาพการศึกษา และเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นแนวทางให้หน่วยงานมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ซึ่งมีทั้งหมด 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมี 7 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ เน้นการพัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข
2. มาตรฐานด้านครูผู้สอน มี 2 มาตรฐาน 13 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะ ความพร้อมของครู การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน 15 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการ แลกระบวนการเรียนการสอน

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

- 1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
- 1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
- 1.4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว
- 1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
ตัวบ่งชี้

- 2.1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 2.2 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
- 2.3 ผู้เรียนไม่เสพยาหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมาหลักเลียง

สภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ

- 2.4 ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น
- 2.5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู ผู้อื่น และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

- 3.1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ
- 3.2 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์ โดยไม่ขัดหลัก

ศาสนา

- 3.3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ
- 3.4 ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่งดงามของ

ท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวม

4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง

4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

5.1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

5.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

5.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

11.4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม

ศาสนา

และวัฒนธรรม

6.5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา

พลศึกษา

5.6 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

5.7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

อาชีพ และเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์)

5.8 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

6.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว

6.2 ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

6.3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ สื่อต่าง ๆ ทั้งภายใน และนอกสถาน

ศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

- 7.1 ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7.2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้
- 7.3 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต และหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

ตัวบ่งชี้

- 8.1 ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสม
- 8.2 ครูจบระดับปริญญาตรีขึ้นไป
- 8.3 ครูที่สอนตรงตามวิชาเอก / โท หรือความถนัด
- 8.4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามคุรุสภากำหนด
- 8.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 9.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 9.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- 9.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 9.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 9.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 9.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 9.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์)
- 9.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

- 10.1 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน
- 10.2 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์
- 10.3 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 10.4 ผู้บริหารมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริการ

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบ

วางรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้

11.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

11.2 สถานศึกษามีมีการบริหารเชิงกลยุทธ์

11.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและมีการตรวจสอบ ถ่วงดุล

11.4 สถานศึกษามีระบบ และดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เป็นไปตาม

กฎกระทรวง

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

12.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

12.2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

12.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

13.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

13.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสามัคคี และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้

14.1 สถานศึกษามีระบบ และกลไกในการส่งเสริมความสามัคคี และความร่วมมือกับ ชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

1. ความหมายของเทคนิคเดลฟาย

เทคนิคเดลฟาย ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ดูคานิส (Ducanis.1970 : 154) ได้ให้ความหมายเทคนิคเดลฟายไว้ว่า เป็นการทำนายเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะเป็นไปได้ในอนาคต เทคนิคนี้มุ่งที่จะลดผลกระทบหรืออิทธิพลจากบุคคลอื่นในกรณีที่ต้องมีการเผชิญหน้ากัน หรือกล่าวได้อย่างหนึ่งว่าเทคนิคเดลฟาย เป็นการรวบรวมคำตอบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องที่เรากำลังจะศึกษา ในขณะที่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ได้เกี่ยวข้องจะถูกกำจัดลง วิธีนี้เชื่อว่าจะได้ข้อมูลที่แน่นอนกว่าการเรียกประชุม

ลินสโตน และทูรอฟ (Linstone and Turoff.1975 : 35) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นวิธีจัดการกระบวนการสื่อสารของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ การที่ให้บุคคลหรือกลุ่มดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาที่ย่างยากซับซ้อนอย่างได้ผล

เฮลเมอร์ และเรสเชอร์ (Helmer and Rescher.1959: 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นโครงการที่จัดทำอย่างละเอียดรอบคอบในการที่สอบถามบุคคล (ด้วยแบบสอบถาม) ความเป็นเอกฉันท์เรื่องเกี่ยวกับความเป็นไปในอนาคต ในส่วนที่เกี่ยวกับเวลา ปริมาณ และหรือสภาพการณ์ที่ต้องการ

รัสพ์ (Rasp.1973 : 29) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นเทคนิควิธีการรวมการพิจารณาตัดสินใจเพื่อการเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจ แต่เดิมที่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ หรือความคิดเห็นของกลุ่มหรือมติที่ประชุม

สถาบันอินโนเทค (INNOTECH.1983 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการสำรวจและประเมินความคิดเห็นของบุคคล โดยการให้ตอบชุดของแบบสอบถามแทนการประชุมพบปะหารือกัน เป็นวิธีที่มีความเป็นปรนัยในเรื่อง ต่อไปนี้

1. สำรวจแบบประเมินความต้องการความปรารถนาและความคิดเห็นที่มีลักษณะของวิธีการทางวิทยาศาสตร์
2. จัดลำดับความต้องการ ความปรารถนาและความคิดเห็น
3. กำหนดระดับความสอดคล้องของความต้องการ ความปรารถนาและความคิดเห็นเหล่านั้น

จากคำนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า เทคนิคเดลฟาย หมายถึง กระบวนการการสำรวจความคิดเห็นของบุคคลอย่างมีระบบในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับเวลา ปริมาณหรือสถานการณ์ที่ต้องการให้เป็นไปหรือเกิดขึ้นในอนาคตโดยใช้วิธีการตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้ได้

ข้อมูลที่มีความสอดคล้อง หรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. ความเป็นมาของเทคนิคเดลฟาย

ปัจจุบันการหาข้อยุติในเรื่องต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการประชุมเพื่อตกลงหาข้อยุติร่วมกัน ผลของการประชุมมักจะไม่ใช่ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน หรือเห็นพ้องต้องกัน ในที่ประชุมกล่าวคือ ข้อยุติต่าง ๆ หรือผลของการประชุมมักจะไม่ใช่ความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เข้าร่วมประชุม กลับเป็นเรื่องประนีประนอมกัน หลายคนอาจจะไม่เห็นด้วยในที่ประชุมไม่กล้าแสดงความคิดเห็น อาจเป็นเพราะความเกรงในเกียรติยศศักดิ์ศรีของผู้เข้าร่วมประชุม บางเรื่องที่เป็นการทำงานอนาคต อาจจะต้องใช้เวลาในการตัดสินใจมากกว่าระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมเพื่อตัดสินใจ ปัญหาตามที่กล่าวจะแก้ไขได้โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไม่ต้องมารวมอยู่ที่เดียวกันไม่ต้องเผชิญหน้ากัน และไม่จำเป็นต้องฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ จึงมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยการตอบแบบสอบถามหลายครั้ง ในแต่ละครั้ง ผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามจะทราบข้อมูลย้อนกลับของกลุ่ม การใช้ผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นวิธีการที่น่าจะนำมาใช้ในการตัดสินใจในอนาคตได้ การเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดในอนาคต ควรมีการสร้างระบบที่ดี และเชื่อถือได้ โดยมีหลัก 3 ประการ คือ (Helmer.1969 : 6)

1. จะต้องเลือกผู้เชี่ยวชาญอย่างระมัดระวังและรอบคอบ
2. สร้างเงื่อนไขและสถานการณ์ที่จะทำให้ผู้เชี่ยวชาญได้ใช้ความรู้และความสามารถอย่างเต็มที่
3. ในกรณีที่จำเป็นจะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านในปัญหาใดปัญหาหนึ่ง จำเป็นที่จะต้องสร้างกระบวนการเพื่อการได้มาซึ่งความเห็นหรือข้อยุติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

คำว่า เดลฟาย เป็นชื่อเรียกตามสถานศักดิ์สิทธิ์ (Apollo's Oracle) ในเมืองเดลฟาย ประเทศกรีก ซึ่งเป็นเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์แห่งการพยากรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับเทคนิคเดลฟายที่ใช้การพยากรณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ เทคนิคเดลฟายไม่ปรากฏว่ามีเอกสารใดยืนยันมีการนำมาใช้เมื่อใด ประมาณว่าเกิดขึ้นครั้งแรก พ.ศ. 2493 เป็นวิธีการวิจัยที่ใช้ในวงการทหารที่มีชื่อว่า "Project Delphi" ดำเนินงานโดยบริษัท Rand Corporation ภายใต้การสนับสนุนของกองทัพอเมริกันโดยเฮลเมอร์ (Olaf Helmer) เป็นหัวหน้าองค์กรโดยใช้แบบสอบถามหลาย ๆ ชุด และมีข้อมูลย้อนกลับในการตอบแบบสอบถามแต่ละชุด เรื่องแรกที่ศึกษา คือ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอเมริกันเกี่ยวกับเรื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ เทคนิคนี้ได้รับการปกปิดเป็นความลับมาโดยตลอด และได้พิมพ์เผยแพร่ต่อประชาชนในปี ค.ศ.1963 โดยบริษัท Rand Corporation ชื่อ An Experimental of the Delphi Method to Use of Expert ในวารสาร Management Science และในปี 1967 กอร์ดอน และเฮลเมอร์

(T.J.Gordon and Helmer) ได้เขียนรายงานเรื่อง Report on along – Range Forecasting Study มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาแนวโน้มเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 6 หัวข้อ คือ การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ การควบคุมประชากรการควบคุมโดยอัตโนมัติ ความก้าวหน้าทางอวกาศ การป้องกันสงครามและระบบอาวุธยุทธโปกรณ์ ในเวลาต่อมาบริษัทยานอวกาศ และบริษัทผลิตอาวุธ มีการพัฒนาและการใช้จ่ายเงินจำนวนมาก เทคนิคเดลฟายได้ถูกนำมาใช้ในการวิจัยจึงได้มีการนำเทคนิคเดลฟายใช้กับบริษัทต่าง ๆ นอกเหนือจากการใช้ในกิจการของทหาร ปัจจุบันได้นำมาใช้แพร่หลายในยุโรปตะวันตก ยุโรปตะวันออกและตะวันออกไกล โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นได้ขยายไปสาขาต่าง ๆ เช่นสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมการคมนาคม ข่าวดาร (Linstone and Turoff, 1975: 9)

สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการใช้กันบ้างแล้วในหมู่นิติระดับปริญญาโท และปริญญาเอกเช่น ดิลก บุญเรืองรอด (2525) ทำวิจัยในระดับปริญญาเอก เรื่อง การประยุกต์เทคนิคเดลฟายและโปรแกรมเชิงเส้นตรงในการกำหนด และใช้เกณฑ์จำนวนบุคลากรอาจารย์ชั้นต่ำ สำหรับเปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรสภาฝึกหัดครู พ.ศ. 2519 ของวิทยาลัยครู

ชนิดา รัชพลเมือง, รัตนา ตุณคสวัสดิ์ และประภาศรี สีอำไพ (2527) ทำการวิจัยแนวโน้มการศึกษาในระบบโรงเรียนในระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 – 7 และ ณัฐฉาสรพศรี (2525) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวโน้มการวิจัยการศึกษาในอนาคต ส่วนการวิจัยแนวโน้มโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ในระดับประถมศึกษา คือ สมบูรณ์ ดันยะ (2524) ทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการ ระดับประถมศึกษา และ กมล วงศ์สุทธิ (2544) วิทยานิพนธ์เรื่อง แนวโน้มการดำเนินการโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2544 - 2553) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดอุทัยธานี และจิรศักดิ์ ประสิทธิ์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวโน้มการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขตในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2544 – 2553) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดอุทัยธานี

3. ประเภทของเทคนิคเดลฟาย

ลินสโตน และทูรอฟ (Linstone and Turoff, 1975 : 5) แบ่งการวิจัยเทคนิคเดลฟายเป็น 2 ประเภท คือ

1. เทคนิคเดลฟายที่ใช้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดำเนินการโดยกลุ่มวิจัยกำหนดปัญหาสร้างแบบสอบถาม ถามบุคคลกลุ่มหนึ่งเมื่อได้คำตอบ จะนำมาตรวจสอบและประเมินคำตอบนำข้อมูลที่ได้นำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ส่งไปให้ผู้ตอบตรวจสอบคำตอบของตนเองและของกลุ่ม ซึ่งหลักใหญ่จะประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การลงความเห็นและการประชุม

2. เทคนิคเคลฟายที่ใช้เก็บข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ติดต่อสรุปคำตอบของแต่ละรอบโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นตัวสื่อสารระหว่างกลุ่มของผู้ตอบกับผู้วิจัย

4. การพิจารณาหัวข้อที่จะวิจัย

เนื่องจากเทคนิคเคลฟายได้ใช้แพร่หลายในสาขาอื่น ๆ เช่น การศึกษาสาธารณสุข วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ปัญหาของเทคนิคเคลฟายไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นได้แก่ การประเมินโครงการ การจัดสรรงบประมาณ การวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ ปัญหาที่จะใช้เป็นหัวข้อในการวิจัยแบบเทคนิคเคลฟาย ควรมีลักษณะดังนี้

11.5 ปัญหาที่ไม่สามารถใช้การศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการแบบอื่น ที่นอกเหนือจาก

การสอบถามความคิดเห็นของบุคคล

11.6 ผู้ให้ความเห็นไม่สามารถพบกันได้ และมีความแตกต่างกันในเรื่องพื้นฐาน

ประสบการณ์ และชื่อเสียง

11.7 มีปัญหาในเรื่องเวลา และงบประมาณถ้าต้องการใช้การประชุม

11.8 ความเห็นที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันในหมู่บุคคลเหล่านั้น จะทำให้เกิด

ผลเสียหลายอย่างมาก จำเป็นที่จะต้องแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระส่วนตัว

11.9 จำเป็นที่จะต้องหลีกเลี่ยงการครอบงำจากบุคคลบางคน

5. การเลือกผู้เชี่ยวชาญ

ดัลคีย์ (Dalkey.1967 : 39) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคการวิจัยของบริษัท Rand

กล่าวว่าผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ที่มีความรู้เป็นพิเศษในสาขาที่เขาสนใจ

แมคมิลแลน (Macmilan.1971 : 39) ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวน

ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยแบบเทคนิคเคลฟาย ดังตาราง

ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนผู้เชี่ยวชาญและความคลาดเคลื่อนในการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	การลดของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1 - 5	1.20 - 0.70	0.50
6 - 9	0.70 - 0.58	0.12
10 - 13	0.58 - 0.54	0.04
14 - 17	0.54 - 0.50	0.04
18 - 21	0.50 - 0.48	0.02
22 - 25	0.48 - 0.46	0.02
26 - 29	0.46 - 0.44	0.02

ที่มา : จิรศักดิ์ ประสิทธิ์ (2544 : 25)

จากตารางที่ 2.4 จะเห็นได้ว่าเมื่อมีจำนวนของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 13 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน (Error) จะมีน้อยมากส่วนวิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ มีวิธีการ ดังนี้

1. การสำรวจความคิดเห็นจากบุคคลให้ลงความคิดเห็น หรือลงมติใครบ้างที่จะความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ บุคคลที่ให้ความคิดเห็นดีที่สุด คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพในสาขาวิชานั้น ๆ

2. การสำรวจผู้เชี่ยวชาญจากผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชานั้น ๆ ระบุรายชื่อของบุคคลที่เห็นว่ามีความชำนาญในเรื่องหรือสาขาที่ต้องการ

3. การเลือกผู้เชี่ยวชาญจากผลงานที่ปรากฏในเอกสาร สิ่งพิมพ์ หรือผลงานวิจัยกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามเทคนิคเดลฟายนี้ จะมีความสำคัญอยู่ที่การใช้ชุดของแบบสอบถาม (Series of Questioners) ซึ่งผู้วิจัยจะต้องกำหนดกรอบของการวิจัยเนื่องจากประเด็นปัญหาที่ศึกษาเป็นปัญหาเชิงคุณภาพที่มีขอบข่ายกว้างขวาง การกำหนดกรอบของการวิจัยจะทำให้เห็นภาพของการวิจัยได้ชัดเจนขึ้น กรอบของการวิจัยอาจได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องหรือจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านเมื่อได้กรอบของการวิจัยแล้ว จึงนำมาสร้างแบบสอบถามสำหรับรอบแรก

แบบสอบถามรอบแรก จะเป็นคำถามแบบกว้าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของการวิจัยเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในกรอบที่กำหนด ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามฉบับแรก จะถูกนำมารวบรวมเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามในรอบที่ 2

แบบสอบถามในรอบที่ 2 เป็นขั้นตอนสำคัญ และยากที่สุด ของวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย ผู้วิจัยจะต้องนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาพิจารณาตัดทอนข้อความที่ซ้ำกัน หรือที่เกินไปจากกรอบของการวิจัยที่กำหนดไว้ออกไปหรือรวมความเข้าด้วยกัน โดยผู้วิจัยอาจหาถ้อยคำที่ครอบคลุมข้อความทั้งหมดได้ แต่ต้องคงความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญไว้ด้วย ข้อความที่รวบรวมมานี้จะนำมาจัดลำดับเป็นข้อ ๆ ในลักษณะมาตราประเมินค่า ซึ่งอาจเป็นสเกลได้ ตั้งแต่ 1 – 5, 1 – 6 หรือ 1 – 7 แล้วแต่ความเหมาะสม การประเมินค่าในแบบสอบถามรอบนี้จะเน้นการจัดลำดับความสำคัญหรือความเป็นไปได้ของเหตุการณ์นั้น ๆ ข้อความในแบบสอบถามรายนี้จะต้องชัดเจน และผู้ตอบแต่ละคนจะต้องเข้าใจข้อคำถามถูกต้องตรงกัน

แบบสอบถามในรอบที่ 3 โดยปกติจะประกอบด้วยประโยคหรือข้อความเหมือนกับแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่มีการเพิ่มเติมการรายงานให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความคิดเห็นของกลุ่ม โดยแสดงตำแหน่งฐานนิยม (Mode) หรือมัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (InterquartileRange) ของแต่ละข้อคำถาม รวมทั้งตำแหน่งของผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ๆ ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 2 ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความเหมือนหรือความแตกต่างของคำตอบของตน เพื่อเทียบกับคำตอบของกลุ่ม ได้ทบทวนคำตอบของตนว่าจะเปลี่ยนคำตอบให้เข้าอยู่ในพิสัยระหว่างควอไทล์ หรือ ยืนยันคำตอบเดิมและหากคำตอบนี้อยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ ผู้เชี่ยวชาญจะต้องแสดงเหตุผล ประกอบด้วย วิลเธอร์แมนและสเวนสัน (Wealtherman and SwensonKaren.1974 : 109) กล่าวว่าคำตอบในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญเกือบทั้งหมด (99 %) มีความคิดเห็นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

แบบสอบถามในรอบที่ 4 มีลักษณะเช่นเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยปกติแล้วนิยมใช้แบบสอบถามเพียง 2 – 3 รอบ และในบางกรณีผู้วิจัยอาจไม่เริ่มทำการวิจัยจากแบบสอบถามปลายเปิด แต่จะเริ่มด้วยการให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ให้ค่าความสำคัญของข้อความตามมาตราประเมินค่า สำหรับการที่จะกำหนดว่าควรมีแบบสอบถาม 3 หรือ 4 รอบ นั้นควรพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ประกอบว่ามีค่าเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด หากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบมาก อาจยุติ กระบวนการวิจัยลงได้

6. ข้อดีและข้อเสียของเทคนิคเดลฟาย

กระบวนการวิจัยทุกชนิดย่อมมีจุดเด่นจุดด้อย เพื่อเลือกกระบวนการวิจัยให้เหมาะสม

สมกับประเด็นของปัญหา โดยมีข้อบกพร่องน้อยที่สุด เทคนิคเดลฟายก็เหมือนกับการวิจัยอื่น ๆ มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี

1. เสียค่าใช้จ่ายน้อย ลดการเสียเวลาเมื่อเปรียบเทียบกับการประชุม (ประยูร ศรีประสาธน์. 2526 : 137)
2. คำตอบที่ได้เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ตอบอย่างแท้จริง ไม่มีอิทธิพลใดมาครอบงำ (สุธรรม จันทร์หอม. 2526 : 98 และประยูร ศรีประสาธน์. 2526 : 137)
3. ใช้ในการวิจัยได้หลายเรื่องนอกจากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันหรืออดีตที่ยังไม่มีข้อมูลที่ต้องการสำรวจ การวางแผนชุมชนหรือชนบท (Linstone and Turoff. 1975 : 4)
4. ผลการศึกษาหลายเรื่องแสดงให้เห็นว่า ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง (Rossman and Bunnig. 1978 : 143)
5. สามารถเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมากโดยไม่มีข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์และช่วงเวลา (ประยูร ศรีประสาธน์. 2526 : 136 – 137)
6. สามารถระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงเพราะผู้ตอบต้องตอบหัวข้อที่กำหนดให้และมีโอกาสได้ตรงตรง ปรับปรุงแก้ไขความคิดของตนเอง
7. สามารถลดความเห็นประเภคล้อยตามผู้นำ (สุธรรม จันทร์หอม. 2526 : 98)

ข้อเสีย

1. การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญบางครั้งไม่ได้ผู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริง เนื่องจากความเกรงใจ หรือการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าความสำคัญของหลักวิชา
2. ความสับสนของแบบสอบถาม เนื่องจากผู้ตอบอาจเกิดความรู้สึกว่าเป็นการรบกวนมากเกินไป
3. ความเชื่อถือได้ของการวิจัยขึ้นอยู่กับความร่วมมือ และคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญบางอย่างยากที่จะควบคุมได้ เช่น การเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม
4. การถามซ้ำ ๆ หลายครั้งทำให้ผู้ตอบเกิดความเบื่อหน่าย และเป็นการรบกวนเวลามากเกินไป อาจส่งผลต่อความร่วมมือในการตอบสนอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ไพจิตร สดวกการ (2538) ได้วิจัยเรื่อง การสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ มีดังนี้

1) ความรู้ คือ การสร้างโครงสร้างทางปัญญา ที่สามารถคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และใช้เครื่องมือในการแก้ปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

2) นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่ ความสนใจ และแรงจูงใจภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้น

2) ครูมีหน้าที่จัดการ ให้นักเรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของนักเรียนเองภายใต้สมมติฐาน (Assumptions) ต่อไปนี้

- (1) สถานการณ์ที่เป็นปัญหาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเกิดความขัดแย้งทางปัญญา
- (2) ความขัดแย้งทางปัญญาเป็นแรงจูงใจให้เกิดกิจกรรมไตร่ตรอง เพื่อจัดความขัดแย้ง

(3) การไตร่ตรองบนฐานแห่งประสบการณ์ และโครงสร้างทางปัญญาที่อยู่ภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กระตุ้นให้มีการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา

เนาวรัตน์ เปรมปรี (2541) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องจังหวัดของเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 พร้อมทั้งทำการประเมินความคิดเห็นต่อบทเรียน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีประสิทธิภาพ 82.27/90.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบทเรียน และต้องการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ด้วย

สยาม สุ่มงาม (2541) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาคำประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ดำเนินงานโดยใช้กรอบซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการ

การประเมินศึกษาแห่งชาติ กำหนด 3 ขั้นตอน คือ 1). การควบคุมคุณภาพการศึกษา 2). การตรวจสอบและการปรับปรุงโรงเรียน 3). การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อให้ได้รับรองมาตรฐานการศึกษา ในการควบคุมคุณภาพการศึกษามีการปรับขยายเกณฑ์ให้เหมาะสมด้วยการทำประชาวิจารณ์ และจัดอบรมบุคลากร ให้มีความพร้อมสำหรับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะบุคลากรยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ยังไม่ปรากฏผลการดำเนินงานที่เด่นชัด เนื่องจากขาดงบประมาณ และอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ

ภานุวัฒน์ ภักดีวงศ์ (2541 : 42) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน ประชาชนชุมชน เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ประชาชน และชุมชน การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จะต้องมีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจในการจัดการและการบริหารการศึกษา โดยใช้แนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และบริหารการศึกษา คณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ และเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับชุมชนมากขึ้นกว่าเดิม ปรับเปลี่ยนบทบาทในการบริหารการศึกษา โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามากขึ้น

พุด ปรหมินทร์ (2542) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยการศึกษาศึกษาความพร้อม ปัญหาและข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านปัจจัยกระบวนการ และผลผลิตดังนี้ ด้านปัจจัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพความพร้อมมากที่สุด คือ มีการศึกษานโยบายของรัฐ การศึกษาเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ในส่วนที่มีสภาพความพร้อมต่ำ คือการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ผู้ปกครองชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำและวางแผนปัญหาด้านปัจจัยพบว่า โรงเรียนขาดแคลนบุคลากร อาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน กรรมการโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชนยังไม่พร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่เอื้อในการจัดการเรียน และนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐไม่แน่นอนข้อเสนอแนะการพัฒนา คือ ควรจัดบุคลากรให้ครบตามเกณฑ์ การจัดสรรงบประมาณด้านอาคาร สถานที่เพื่อให้เพียงพอ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และส่งเสริมให้กรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

ด้านกระบวนการ ผลการวิจัยพบว่า สภาพความพร้อมมากที่สุด คือ โรงเรียนได้จัดการเรียนสอดคล้องกับหลักสูตรปัจจุบันอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการวัดผลประเมินผล

ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ในส่วนที่มีสภาพความพร้อมต่ำ คือ การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนการพัฒนาผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ตามความเหมาะสมและความถนัดตามศักยภาพ ปัญหากระบวนการพบว่า ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน ขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง ข้อเสนอแนะการพัฒนา คือ การสร้างความตระหนักให้แก่ครูในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ครูส่งผลการปฏิบัติงานสู่การเปลี่ยนแปลงที่มี

ผลต่อการเลื่อนตำแหน่ง และเงินเดือนให้สูงขึ้น

ด้านผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า สภาพความพร้อมมากที่สุด คือ การเตรียมการเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ศรัทธาและมุ่งมั่นในความดี มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีความรู้ และทักษะตามสาระการเรียนรู้ รักที่จะเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ มีจิตสำนึกในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม มีเจตคติที่ดี มีประสบการณ์ และทักษะในอาชีพสุจริตพร้อมทั้งจิตสำนึก และปฏิบัติตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในส่วนสภาพความพร้อมต่ำ คือ การเตรียมการเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการจัดการและสามารถใช้ และพัฒนาเทคโนโลยี มีทักษะในการสื่อสารมองเห็นคุณค่าในตนเองและพึ่งตนเอง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีสุนทรียภาพ ปัญหาด้านผลผลิต พบว่า คุณภาพนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่น่าพอใจทั้งนี้ นักเรียนยังไม่สามารถนำเนื้อหาวิชาในหลักสูตรไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ข้อเสนอแนะการพัฒนา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และต้องมีการปฏิรูปการเน้นการรู้คู่ทักษะการดำรงชีวิต

วาทีณี ชีระตระกูล (2543) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของจังหวัด อำเภอก และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก สปจ. 76 แห่ง สปอ. 228 แห่ง และโรงเรียน 684 โรงเรียนโดยมีการศึกษาพอสรุปได้ ดังนี้ (1) ด้านการนํานโยบายสู่การปฏิบัติ พบว่า สปจ. และ สปอ. ส่วนใหญ่ นํานโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติโดยการจัดอบรม สัมมนา จัดทำเอกสาร และการชี้แจงผ่านการประชุมผู้บริหารโรงเรียน (2) ด้านกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พบว่า สปจ. และ สปอ. และโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้ดำเนินการดังนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนพัฒนา 2) กำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับจังหวัด อำเภอก 3) มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศโรงเรียน 4) กำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

5) กำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา (3) ด้านการประเมินคุณภาพ นักเรียน พบว่า ระดับชั้นที่มีการประเมินจากระดับจังหวัด และอำเภอมากที่สุด ได้แก่ ชั้น ป. 2 และ ป. 6 ส่วนชั้นที่ได้รับการประเมินน้อยที่สุด ได้แก่ ชั้น ป. 1 ส่วนระดับคุณภาพตามการพัฒนานั้น พบว่า นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีการพัฒนาอยู่ในระดับ 3 (4) การปฏิรูปครู ผู้สอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้รับการอบรมและพัฒนาคุณภาพในเรื่องต่อไปนี้ 1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นฝึกการคิด และการปฏิบัติจริง 2) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน 3) การพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน 4) การจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม 5) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยมุ่งเน้น กระบวนการกลุ่ม (5) หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า หน่วยงานที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด คือบุคคลในชุมชน ส่วนหน่วย งานที่เข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือเทศบาลตำบล (6) การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนโรงเรียนส่วน ใหญ่ มีธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นแผนแม่บทใน การดำเนินการ (7) การสรุปผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียน พบว่า สปจ. และสปอ. ส่วนใหญ่ มีการนำเสนอผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ในลักษณะของรายงาน รองลงมาคือรายงานผล ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (8) การดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่า โครงการเกี่ยวกับ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การปรับปรุงห้องเรียนและบรรยากาศให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ โครงการเกี่ยวกับด้านการพัฒนาหลักสูตรที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การจัดทำหลักสูตรให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โครงการเกี่ยวกับด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ดำเนินการมาก ที่สุด คือโรงเรียนต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ โครงการเกี่ยวกับด้านการวัดและประเมินผลที่ดำเนิน การมากที่สุดคือ การศึกษาดูงาน การจัดทำแฟ้มสะสมงาน และการดำเนินงานตามสภาพที่แท้จริง โครงการเกี่ยวกับด้านการนิเทศ ติดตามผลที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การนิเทศสัมพันธ์ และต่อเนื่อง ทุกระดับ โครงการเกี่ยวเนื่องกับด้านการประเมินเพื่อปรับปรุงดำเนินการมากที่สุด คือ การให้ บุคลากรในโรงเรียนทำการประเมินตนเอง และนำผลไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน

พรชัย สอนประจักษ์(2543) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มเนื้อหาของหลักสูตรในทศวรรษ หน้าจะมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อต่าง ๆ มากขึ้น ในส่วน ของกลุ่มวิชาด้านอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าการลำดับความรู้ความสามารถไล่เรียงกัน ส่วนหนึ่งเนื่อง จากหลักสูตรในสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาจะมุ่งเน้นจะนำเอาเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ มาใช้ในการ ผลิตสื่อการสอนซึ่งบัณฑิตเทคโนโลยีการศึกษา จำเป็นต้องมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ควบคู่ไปกับ ความรู้ด้านอื่นซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากหลักสูตรจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แล้วพบว่า มีการนำโปรแกรม คอมพิวเตอร์ต่าง ๆ มาช่วยใช้ในการสอนผนวกเนื้อหาในวิชานั้น ๆ เช่น การนำเอาโปรแกรม

Adobe PhotoShop มาประยุกต์ใช้ในเนื้อหาวิชาการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บัณฑิตมีความรู้ในกลุ่มวิชาด้านคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาดีกว่าด้านอื่น ๆ

สุวิมล ว่องวานิช (2543) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมของสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า จากสถานศึกษา 65 แห่ง มีสถานศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งมิได้มีการประเมินผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และไม่ได้ใช้การประเมินผลภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ พัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา สำหรับการศึกษาที่ประเมินภายในนั้นส่วนใหญ่ประเมินผลตามมาตรฐานด้านปัจจัย มากกว่ามาตรฐานด้านกระบวนการและด้านการเรียน โดยเฉพาะทักษะการวิเคราะห์ของผู้เรียนมีการประเมินน้อยมาก จากการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้สามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษากลางได้ 9 ตัวมาตรฐาน เป็นมาตรฐานที่สำคัญและจำเป็น โดยมาตรฐานกลางได้แก่ 1) ความสามารถในการวิเคราะห์ 2) สุขภาพ สุขภาพจิต สุขนิสัย 3) ทักษะการทำงาน 4) คุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน 5) ทักษะการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง 6) เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและช่วยสังคม 7) คุณธรรม จริยธรรมของครู 8) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 9) ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ในความพร้อมของบุคลากรนั้นผลการวิจัยพบว่า ทักษะคิดและแรงจูงใจในการประเมินผลภายในอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยครูอาจารย์มากกว่าร้อยละ 95 ยินดี และเต็มใจที่จะเรียนรู้และพร้อมดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่ผลการวิจัยพบว่า มีครูประมาณร้อยละ 31 ที่รู้สึกมีความกังวล ส่วนความรู้และทักษะในการประเมินมีเพียงร้อยละ 53 ที่เคยผ่านการฝึกอบรม ด้านการประเมินร้อยละ 21 คิดว่าการทำการประเมินผลภายในได้ร้อยละ 11 คิดว่าสามารถสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ร้อยละ 17 คิดว่ามีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและร้อยละ 32 มีความสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้

กมล วงศ์สุทธิ (2544) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในทศวรรษหน้า ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวโน้มเกี่ยวกับหลักสูตรของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีมาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ สารการเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตรจะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นการจัดโครงสร้างของหลักสูตรจะยึดการพึ่งพาตนเอง โดยใช้หลักที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตหลักสูตร จะต้องมีความยืดหยุ่นตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน หลักสูตรจะเน้นความสำคัญทางด้านการเกษตรอย่างยั่งยืน

2. แนวโน้มเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

กิจกรรมมีความสัมพันธ์กับสภาพความจริงในชีวิตประจำวัน และสังคมการเรียนการสอน จะเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการเกษตรแบบยั่งยืน การเรียนการสอนเน้นการฝึกปฏิบัติจริงมากขึ้น จะมีกิจกรรมการถ่ายโอนการเรียนรู้ด้านการเกษตรทฤษฎีใหม่ การเรียนการสอนจะเน้นกิจกรรมการปฏิบัติมากกว่าการศึกษาด้านทฤษฎี

3. แนวโน้มเกี่ยวกับผลของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่มีต่อนักเรียน คือ มีทัศนคติที่ดีต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ นักเรียนมีความตระหนักเห็นคุณค่าในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความรู้ความเข้าใจหลักการแนวคิดเรื่องโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

4. แนวโน้มเกี่ยวกับผลของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่มีต่อครูผู้สอน คือ ครูผู้สอนมีทัศนคติ วัฒนธรรมการทำงานแบบพึ่งพาตนเองมากขึ้น มีความตระหนัก และเห็นคุณค่าของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ การพึ่งพาตนเองเป็นแบบอย่างการทำงาน ครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะทำให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นตัวอย่างการปฏิบัติและการทำงานของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

5. แนวโน้มเกี่ยวกับผลของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่มีต่อผู้บริหาร คือ มีวิสัยทัศน์กำหนดนโยบาย และวัฒนธรรมในการพึ่งพาตนเอง มีแผนปฏิบัติการของโครงการที่เป็นรูปธรรม มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจะเป็นต้นแบบที่ดีบริหารในรูปคณะกรรมการ ผู้บริหารการศึกษา มีส่วนสำคัญในการผลักดันส่งเสริมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

6. แนวโน้มเกี่ยวกับผลของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่มีต่อชุมชน คือ ชุมชนจะเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้มาก มีแหล่งแสวงหาความรู้ด้านการเกษตรเพิ่มมากขึ้น มีความรักในท้องถิ่น และมีรายได้มากยิ่งขึ้นมีสุขภาพอนามัยดี ร่วมกันจัดทำโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เลี้ยงตนเองได้ และประชาชนได้บริโภคสารอาหารเพิ่มมากขึ้น

7. แนวโน้มเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โรงเรียน และชุมชนจะเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเยาวชนผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ทางการบริหารโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่มีการสร้างเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ด้านที่เกี่ยวกับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ สภาพโดยรวมเศรษฐกิจ และสังคมเป็นแบบพึ่งพาตนเองก่อให้เกิดความมั่นคงของประเทศประเทศชาติในทุกด้าน

จิระศักดิ์ ประสิทธิ์ (2544) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2544 - 2553) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวโน้มการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกัน ที่จะเกิดขึ้นได้มาก คือ ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเผยแพร่มี

แผนแม่บทแผนปฏิบัติการสอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษา ปรับปรุงแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลจากผลการประเมินทุกปี จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การสัมมนาฝึกอบรม ฐานบุคลากรในสหวิทยาเขต การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนร่วมกัน ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย และจัดนิทรรศการ ประชุมสหวิทยาเขต เผยแพร่ผลงานดีเด่นของครู จัดทำคู่มือ และเครื่องมือในการกำกับติดตามนิเทศประเมินผลการประเมินภายใน

2. แนวโน้มการแก้ปัญหาการรับนักเรียนให้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ และอยู่ใกล้บ้านที่จะเกิดขึ้นได้มาก คือ การแบ่งเขตพื้นที่บริการในการรับนักเรียนของสหวิทยาเขต การจัดทำข้อมูลนักเรียนร่วมกัน แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแผนการการรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการร่วมกันกำหนดรูปแบบ ประชาสัมพันธ์ การรับนักเรียน และยกเลิกระบบการสอบเข้า

3. แนวโน้มการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนของครู และ นักเรียนระหว่างโรงเรียนในสหวิทยาเขต ที่จะเกิดขึ้นได้มาก คือ การจัดทำหลักสูตรคู่มือ และแผนการสอนร่วมกัน การใช้อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาร่วมกัน การจัดแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้นักเรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น การมีเทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ที่เป็นสากลมากขึ้น

4. แนวโน้มการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนในสหวิทยาเขตที่จะเกิดขึ้นได้มากคือมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการกำหนดการใช้ร่วมกันตามความจำเป็นของตนเองภายในสหวิทยาเขตมากขึ้น การได้รับความสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงานอื่น ๆ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

5. แนวโน้มชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ที่จะเกิดขึ้นได้มาก คือ การจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือแหล่งเรียนรู้จากชุมชนในการจัดการเรียนการสอนการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น และบริการข่าวสารความรู้แก่ชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา การให้บริการด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์แก่ชุมชน

ไพบุลย์ เจนจิตรานนท์ (2544) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่เหมาะสมที่สุดคือรูปแบบ (QA) ซึ่งสอดคล้องกับตัวบ่งชี้จากองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 9 ด้าน ในส่วนตัวบ่งชี้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับความเหมาะสมมากที่สุด

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้วิจัยเรื่อง ผลการดำเนินงานโครงการนำร่องระดับชาติ เรื่องกระบวนการปฏิรูปเพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การประเมินการประกันผลการวิจัยพบว่า

ความเป็นไปได้ของโครงการในการวิเคราะห์โครงการนำร่องระดับชาติปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิรูปโรงเรียนแยกได้ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรกคือ ปัจจัยบุคคล ซึ่งแยกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหารโรงเรียนที่มีผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง มีอาวุโส มีศักยภาพในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และมีความสามารถในการบริหารวิชาการให้เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้การพัฒนาครูมีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จ การปฏิรูปด้านครูโรงเรียนที่มีครูรุ่นใหม่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เป็นคนที่ได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพ มีเจตนามุ่งมั่นที่จะปฏิรูป มีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จในการปฏิรูป และด้านนักเรียน โรงเรียนที่มีนักเรียนที่กระตือรือร้นสนใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ท้อถอยนักมีความคิดริเริ่มจะมีพลังในการปฏิรูปสูง ส่วนปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยด้านโรงเรียน โรงเรียนที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากร ด้านกำลังคนมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการปฏิรูป เช่น ขนาดโรงเรียน อัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อครู วัสดุของครู อายุ เพศ ไม่พบว่ามีความสำเร็จของการปฏิรูปโรงเรียน

ในส่วนของผลการดำเนินงานโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านประสิทธิผลของกระบวนการและผลการดำเนินงาน ผลการวิเคราะห์ปริมาณความเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้ ของการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้ง 15 ตัวบ่งชี้ ที่วัดจากการรับรู้ของกลุ่มผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน และนักเรียน พบว่า ค่าสหสัมพันธ์และค่าร้อยละปริมาณความเปลี่ยนแปลงเกือบทุกตัวบ่งชี้ที่วัดตามการรับรู้ของนักเรียน ด้านความสามารถในการเรียนและตัวบ่งชี้วัดตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ด้านการพนัน ยาเสพติดในโรงเรียน ซึ่งแสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้น้อยมาก และการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับปริมาณความเปลี่ยนแปลงก็ต่างกันมากด้วย

ลักขณา วิไลพันธุ์ (2545) ได้วิจัยเรื่อง การเตรียมโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ เพื่อการประกันคุณภาพทางการศึกษาทั้ง 7 ปัจจัย คือ 1). ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา 2). จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3). ปฏิบัติตนด้วยความรักและเมตตา ศิษย์ 4). จัดห้องเรียนให้ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย 5). ให้ครูทำงานโดยอิสระ 6). ป้องกันนักเรียนเกี่ยวกับยาเสพติด และสิ่งมอมเมา 7). ส่งเสริมการปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ปัญหาสูงสุด คือ ครูใช้อุปกรณ์ สื่อการสอนไม่พอกับความต้องการของนักเรียน

วิชิต สุริสาร (2546) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มการจัดระบบสารสนเทศในงานบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2546 – 2555) ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวโน้มการจัดการระบบสารสนเทศ ในงานบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกันทุกข้อกระทง โดยมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้มาก คือ การบุคลากรปฏิบัติงานจัดระบบสารสนเทศในงานบริหารโรงเรียน สร้างโครงสร้างการบริหารโรงเรียนอย่างครอบคลุม จัดวางระบบตรวจสอบภายในของงานบริหารอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน และติดตามประเมินผล มีการรวบรวมข้อมูล จัดเก็บรักษานำเสนอข้อมูล และสารสนเทศในงานบริหารของโรงเรียนด้วยคอมพิวเตอร์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์รายงานการปฏิบัติงานประจำปีต่อสาธารณชน

2. แนวโน้มการจัดการระบบสารสนเทศในงานบริหารงานวิชาการ มีความสอดคล้องกันทุกข้อกระทง โดยมีแนวโน้มที่เกิดขึ้นได้มากที่สุด คือ ใช้คอมพิวเตอร์ในการบริหารจัดการงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้มาก คือ จัดทำคู่มือระบบสารสนเทศการปฏิบัติงานวิชาการ จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน มีการจัดทำข้อมูลเพื่อประมวลผลเป็นสารสนเทศของงานวิชาการที่พร้อมใช้ประโยชน์ได้ ระบบจัดเก็บรักษาสารวจรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพได้ข้อมูลถูกต้องเชื่อถือได้เป็นปัจจุบัน

3. แนวโน้มการจัดการระบบสารสนเทศในงานบริหารงานธุรการ มีความสอดคล้องกันทุกข้อกระทง โดยมีแนวโน้มที่เกิดขึ้นได้มากที่สุด คือ จัดทำแฟ้มประวัติข้าราชการครู ลูกจ้าง และข้อมูลพื้นฐานของบุคลากร จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศงานสารบัญ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศทางการเงินและพัสดุ และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้มาก คือ จัดทำคู่มือระบบสารสนเทศการปฏิบัติงานธุรการอย่างชัดเจน มีการจัดวางแผนระบบควบคุมภายในงานธุรการ และนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารจัดการ

4. แนวโน้มการจัดการระบบสารสนเทศในการบริหารงานปกครอง มีความสอดคล้องกันทุกข้อกระทง โดยมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้มากที่สุด คือ จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล แนวโน้มที่เกิดขึ้นได้มาก คือ จัดระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนและรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี จัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนางานปกครองนักเรียน จัดทำสถิติข้อมูลและสารสนเทศด้านต่าง ๆ เพื่อใช้อ้างอิงเปรียบเทียบและพัฒนางานปกครอง และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ปานกลาง คือ การส่งเสริมสนับสนุนคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในการจัดระบบความปลอดภัยเชื่อมโยงเครือข่ายในชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา

5. แนวโน้มการจัดการระบบสารสนเทศในงานบริหารงานบริการ มีความสอดคล้องกันทุกข้อกระทง โดยมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้มาก คือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นในเขตบริการจำนวนโรงเรียนนักเรียน ระยะทางหมู่บ้านถึงโรงเรียน กำหนดเป้าหมายโดยรวมในงานบริการทำแผนระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว โดยยึดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนเป็นหลัก ประเมินผลตามกรอบงานบริการเพื่อเป็นข้อมูลการพัฒนางาน จัดทำสถิติ ข้อมูล ทุก ๆ ด้าน เพื่อ

ประมวลผลสารสนเทศที่มาตรฐานของโรงเรียนในการประกันคุณภาพการศึกษา การให้บริการนักเรียนด้านเครื่องเขียนแบบเรียน เสื้อผ้า อาหารกลางวัน หอพัก ทุนการศึกษา ค่ายานพาหนะ สุขภาพอนามัย การแนะแนวศึกษาต่ออาชีพ แหล่งเรียนรู้ สาธารณูปโภค สวัสดิการ ระบบประกันอุบัติเหตุและปัญหาต่าง ๆ

6. แนวโน้มการจัดระบบสารสนเทศในงานบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน มีความสอดคล้องกันทุกข้อกระทง โดยมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้มาก คือ จัดบุคลากรปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนอย่างชัดเจน มีรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการที่โรงเรียนร่วมดำเนินการกับชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บรวบรวมรักษาข้อมูลสำรวจสภาพทรัพยากรในด้านต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิทยากรท้องถิ่น ขบธรรมเนียมประเพณี ปัญหาความต้องการของชุมชน แล้วประมวลผลนำไปพัฒนาจัดการศึกษาของโรงเรียน จัดทำประวัติข้อมูลชุมชน ทะเบียนศิษย์เก่า สมาคมชมรมผู้ปกครอง และครูจัดเผยแพร่เกียรติประวัติบุคคล ประชาสัมพันธ์ผลงานนักเรียนและโรงเรียนให้กับชุมชน และท้องถิ่น

7. แนวโน้มการจัดระบบสารสนเทศในงานบริหารอาคารสถานที่ มีความสอดคล้องกันทุกข้อกระทง โดยมีแนวโน้มที่เกิดขึ้นได้มาก คือ จัดระบบอาคารเรียน จำแนกจำนวนอาคารเรียน แบบขนาด อายุการก่อสร้าง แหล่งเงินที่ใช้ในการก่อสร้าง และสภาพที่แสดงระดับคุณภาพของอาคาร เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ประวัติอาคาร การก่อสร้าง ประโยชน์ใช้สอย คุรุภัณฑ์โรงเรียน จำนวนห้องพื้นที่โรงเรียน กรรมสิทธิ์ที่ดินลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณูปโภค พื้นที่ต่อนักเรียนจัดทำแผนผังโครงสร้างอาคารสถานที่สิ่งปลูกสร้างให้เป็นปัจจุบัน แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ จัดทำคู่มือการใช้พื้นที่ห้องเรียน อาคารเรียน ห้องพิเศษ สถานที่พักผ่อน และทำกิจกรรมยามว่างให้กับนักเรียน จัดทำระบบดูแลรักษาปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้บริหารชุมชนในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพที่ดีและใช้งานได้ตลอดเวลา

พันธณี วิหคโต (2546) ได้วิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและปัญหาที่พบ ด้านวิธีสอน พบว่า ครูใช้ภาษาไทยในการสอนเป็นส่วนใหญ่ การจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการสอนเน้นไวยากรณ์และแปล และสอนเพื่อสื่อความหมาย สิ่งที่น่าเน้นคือการฟังและพูด การจัดกิจกรรมเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านความสามารถในการสื่อสารด้านการฟังและพูด ครูผู้สอนทำได้ปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากครูใช้ภาษาอังกฤษไม่คล่องสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นเอกสารหลักสูตรของกรมวิชาการ ส่วนผลการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่มีความสนใจภาษาอังกฤษจะมีพฤติกรรมกล้าพูดกล้าแสดงออก และมีความเข้าใจภาษาอังกฤษสูงกว่า นักเรียนที่มีความสนใจน้อย แต่ยังมีผลสัมฤทธิ์

อยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ปัญหาที่พบ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมานั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจาก 1). ตัวครู คือ การขาดแคลนครูผู้สอน ที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านเนื้อหาวิชาที่สอนและเทคนิควิธีการสอนที่ดี สถานภาพปัจจุบันของครูที่สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีไม่ถึงร้อยละ 14 ที่จบเอกภาษาอังกฤษโดยตรง ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและขาดทักษะการสอน โดยเฉพาะการฟังและพูด เนื่องจากมีประสบการณ์น้อย ไม่มีความถนัด และโอกาสการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนี้ยังมีภาระงานที่มาก เช่น ครูผู้สอนบางคนต้องสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ และยังทำหน้าที่นอกเหนือจากการสอนอีก 2). ตัวนักเรียน ปัญหา คือ ไม่มีความพร้อม ไม่สนใจเรียน และมีระดับสติปัญญาไม่เท่าเทียมกัน บางคนไม่มีพื้นฐานวิชาภาษาอังกฤษ ทำให้ปรับตัวทำกิจกรรมไม่ทัน จำเป็นต้องมีการสอนซ่อมเสริม 3). ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรหลานเรียนภาษาอังกฤษ แต่การช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่บ้านมีน้อยมาก 4). ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่องจากผู้รู้และชำนาญการเฉพาะวิชา ทำให้ไม่ได้รับการนิเทศที่จะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง 5). ด้านการบริหารจัดการผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญไม่ส่งเสริมสมรรถภาพการสอนภาษาอังกฤษเท่ากับครูคนอื่น ๆ

อดุลย์ สัมพันธ์ธัญ (2548) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร หลักสูตรสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี นำเสนอมีระดับความเหมาะสมในระดับมาก ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีขั้นตอนการบริหารจัดการ 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) และการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล ซึ่งทั้ง 3 ขั้นตอนมีระดับความเหมาะสมในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

สเติร์นเบิร์ก (Stenberg, 1985) ได้วิจัย เรื่องแนวคิดของสติปัญญาโดยใช้ชื่อทฤษฎีสามศร (Triarchic Theory) พบว่า ส่วนประกอบของสติปัญญา มี 3 ส่วน ดังนี้

1. ทฤษฎีย่อยด้านบริบทสังคม เป็นความสามารถทางสติปัญญาเกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของบุคคล การกระทำที่แสดงถึงความสามารถของสติปัญญาสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมีจุดหมาย

2. ทฤษฎีย่อยด้านประสบการณ์เป็นการพิจารณาถึงความสามารถทางปัญญา จึงเกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ และความคล่องในการประมวลข้อมูลที่มี รวม

ทั้งความสามารถที่จะเชื่อมโยงทักษะในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น

3. ทฤษฎีย่อยด้านกระบวนการคิดเป็น ความสามารถทางสติปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด ซึ่งครอบคลุมถึงส่วนที่เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนความคิด เป็นการประมวลความรู้คิด และประเมินผล ส่วนที่เป็นการปฏิบัติงานตามที่คิดไว้ และส่วนที่แสวงหาความรู้ให้ได้ความรู้ใหม่เปรียบเทียบกับความรู้เดิม เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมเข้ามาไว้ในระบบความจำ

พุกเกต และ แบล็ค (Puckett & Black, 1994) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการประเมินผลจากสภาพจริง ครูส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาได้พยายามใช้เพื่อลดบทบาทการประเมินด้วยข้อสอบมาตรฐาน การทดสอบอย่างเป็นทางการด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบลง พัฒนาระบบประเมินในชั้นเรียน โดยการเสริมวิธีการประเมินอย่างไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและปฏิบัติจริง ซึ่งคณะครูที่ใช้วิธีการประเมินแนวใหม่นี้ได้เสนอแนะว่าในระยะเริ่มแรกควรจะเริ่มด้นอย่างน้อย ๆ ค่อยเป็นค่อยไปในส่วนเนื้อหาสาระที่ครูคิดว่ามั่นใจจะใช้วิธีการดังกล่าวได้ แล้วจึงขยายเพิ่มขึ้นในเนื้อหาส่วนอื่น ๆ และวิชาอื่น ๆ การประชุมสัมมนาระหว่างครูวิชาเดียวกับต่างวิชาในโรงเรียนเดียวกัน และในกลุ่มโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาวิธีการและสร้างความมั่นใจในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น

การประเมินผลดังกล่าวสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงสามารถประเมินความสามารถทักษะความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหาและการประยุกต์ใช้วิชาต่าง ๆ นอกจากนี้การประเมินผลดังกล่าวเป็นการประเมินเชิงบวก เพื่อค้นหาความสามารถ จุดเด่น และความก้าวหน้าของผู้เรียน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในจุดที่ต้องการพัฒนาให้สูงขึ้นเต็มตามศักยภาพ เป็นเครื่องมือประเมินผลที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Evaluation) รวมทั้งใช้ในการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่ใกล้เคียงชีวิตจริง เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางปฏิบัติจริง และนักเรียนเป็นผู้สร้างงานและสร้างความรู้โดยครูเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นการประเมินผลดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้เป็นอย่างดี

พাত্রีเซีย (Patricia, 1994) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กลไกทางสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศอย่างมาก การประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของครูผู้สอน ที่ต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตนต้องดำเนินการไปอย่างมีเหตุผล และมีกระบวนการที่ชัดเจน ประเทศสวีเดน มีการเปลี่ยนแปลงในระบบประกันคุณภาพ

การศึกษาที่มีการประเมินด้านครูผู้สอนในสถานศึกษา ซึ่งต้องเกิดการพัฒนายอย่างชัดเจน และประเทศฝรั่งเศส ให้ความสำคัญในเรื่องการใช้แบบทดสอบนอกสถานศึกษา ให้มีการควบคุม จากส่วนกลางในประเทศ นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญในเรื่องการประเมินจากบุคคลภายนอกสถานศึกษา

แคลเลอร์ (Caller.1987) ได้วิจัยเรื่อง บทบาท และหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็น บทบาทที่คาดหวังของครูในโรงเรียน โดยสอบถามความคิดเห็น จากผู้บริหารโรงเรียน รัฐโอไฮโอ (Ohio) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเป็นบทบาทที่เป็นจริง และที่คาดหวังของครูในโรงเรียนสรุปเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนมี 6 ประการ 1) การเป็นผู้นำเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน 2) การเป็นผู้นำในการระดมความคิดเห็นของครู 3) การเป็นผู้นำชุมชน 4) บทบาทในด้านการบริหารงานบุคคล 5) บทบาทในด้านการประสานงาน 6) การส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครู

สมิธ (Smith. 1992: 14 - 16) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความศรัทธาของครู กับความพึงพอใจของครู พบว่า ความศรัทธา (Trust) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน และความ สุขด้วยความศรัทธาในการจัดการขององค์การจะมีความสัมพันธ์ที่สูงกับความ สุข และความศรัทธา ยังมีอิทธิพลต่อการยอมรับความเปลี่ยนแปลงของงาน ความศรัทธาสามารถสร้างและพัฒนาได้ โดย การจัดการที่มีศักยภาพและเป็นไปอย่างยุติธรรมของผู้บริหาร กลุ่มงานที่มีประสิทธิผลจะผูกพันกับ กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของบรรยากาศของความเข้าใจ ความศรัทธา และ ความผูกพันซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องที่มีทั้งต่อคนอื่นและองค์การ ความศรัทธาเป็นสาระสำคัญ ของการทำงานร่วมกันโดยผ่านความเข้าใจการรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น สนับสนุนช่วยเหลือกันเพื่อให้ การทำงานประสบความสำเร็จ

แมคคอมส์และวิสเลอร์ (McCombs and Whisler.1997) ได้วิจัยเรื่อง “ผู้เรียนสำคัญ ที่สุด” ว่าเป็นมุมมองซึ่งประกอบด้วยจุดเน้น 2 อย่าง คือ ผู้เรียนรายบุคคลโดยคำนึงถึงพันธุกรรม และประสบการณ์ มุมมอง ภูมิหลัง พรสวรรค์ สิ่งสนใจ ความสามารถ และความต้องการ และ เน้นการเรียนรู้ ความรู้ที่ดีที่สุดที่หาได้ในการเรียนรู้ และวิธีเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งแนวการสอนที่มี ประสิทธิภาพในการส่งเสริมอย่างเต็มที่ให้ผู้เรียนทุกคนมีแรงจูงใจ เรียนรู้ และมีสัมฤทธิ์ผล จุดเน้น ทั้งสองประการที่จะช่วยให้ข้อมูลแรงกระตุ้นแก่ผู้บริหารการศึกษา ในการตัดสินใจด้านการศึกษา

ทเชนเนน – มอร์เรน และคณะ (Tschannen – Moran and others. 1999) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบใหม่ในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้ การรวมพลัง (Collaboration) ทำให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ การวิจัยเป็นกรณีศึกษา (Brandonburg High School) โดยได้ศึกษากระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาโรงเรียนสัปดาห์ละ 1 – 2 วัน ทุกสัปดาห์ เป็นเวลาหนึ่งปี พบว่า คณะครูและผู้บริหารได้ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยใช้การรวม

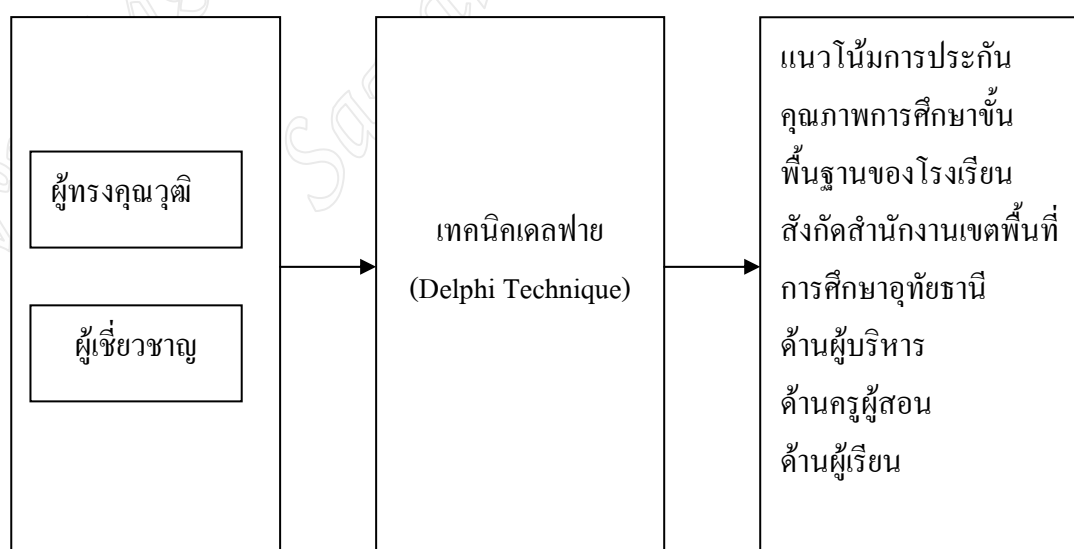
พลังทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย วางแผนการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาในการดำเนินงาน และการปรับปรุงการทำงานผลจากการดำเนินงานแบบรวมพลังทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โรงเรียนจึงพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยสมบูรณ์

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินการโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2548 – 2557) โดยใช้วิธีเดลฟาย เทคนิค

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2548 – 2557) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ศึกษาวิเคราะห์ จากนั้นนำความคิดเห็นมาสังเคราะห์ เพื่อศึกษาแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ในทศวรรษหน้า ทั้ง 3 ด้าน ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยจึงขอเสนอกรอบความคิดในการวิจัยเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.4 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Rajabhat University